

°УДК 331.522.4

Дзямулич М. І., к.е.н., доцент,

Чиж Н. М., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Розглянуто сучасні особливості глобалізаційних процесів на світовому страховому ринку. Визначено проблеми інтеграції страхового ринку України у світовий страховий простір, запропоновано методи державного регулювання вітчизняного страхового ринку в аспекті фінансової інтервенції на нього транс-страхових організацій.

Ключові слова: страховий ринок, капіталізація страховиків, глобалізація

Dzyamulych M., Chyzh N.

THE FUNCTIONING OF THE INSURANCE MARKET IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

The modern features of globalization in the global insurance market. The problems of integration of the insurance market of Ukraine in the world insurance space, the methods of state regulation of the domestic insurance market in terms of financial intervention at him transinsurance organizations.

The problems associated with the need to stabilize the insurance market in Ukraine in terms of its entry into the global insurance market. Justification of the need to improve capitalization and competitiveness of insurance companies operating in Ukraine. The necessity of formation of organizational and economic mechanisms of influence on improving the solvency of domestic insurance companies, including – through

° Дзямулич М. І., Чиж Н. М.

mandatory creation of associations of domestic insurers operating in related fields of insurance.

Key words: insurance market capitalization of insurers, globalization.

Дзямулич Н. И., Чиж Н. М.

ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ СТРАХОВОГО РИНКА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Рассмотрены современные особенности глобализационных процессов на мировом страховом рынке. Определены проблемы интеграции страхового рынка Украины в мировой страховой пространство, предложены методы государственного регулирования отечественного страхового рынка в аспекте финансовой интервенции на него трансстраховых организаций.

Ключевые слова: страховой рынок, капитализация страховщиков, глобализация.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Специфіка процесів, які відбуваються у світовій фінансово-економічній та суспільно-політичній сфері – посилення інтернаціоналізації між-господарських зв'язків різних країн, зростання ролі транснаціональних фінансових та фінансово-промислових груп у функціонуванні національних фінансових ринків та ін., визначають умови і напрями розвитку не лише світового господарства в цілому, але й економічної системи кожної окремої країни. В даному аспекті значну увагу різноманітних фінансових інститутів привертає інтернаціоналізація страхового ринку. Особливість цієї галузі полягає у накопиченні значних фінансових ресурсів на рахунках страхових та перестрахових організацій. Використання цих коштів є досить привабливим з точки зору залучення додаткових інвестицій у промислову та науково-дослідну сферу тієї країни, у якій розміщені її національні страхові компанії.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідження проблем інтеграції страхового ринку України у світовий страховий простір в аспекті посилення процесів інтернаціоналізації страхових відносин досить широко розкриті у працях С. С. Осадця, О. Д. Заруби, В. Й. Плиси та ін. Проте, подальша уніфікація страхового законодавства відповідно до світових вимог, поступова ліквідація міждержавних бар'єрів у страховому бізнесі вимагають більш детального дослідження пи-

тань розвитку національного страхового ринку в умовах невідвортної конкуренції з боку страховиків-нерезидентів.

Цілі статті. Метою роботи є визначення проблем, пов'язаних з необхідністю стабілізації страхового ринку України в аспекті входження його до світового страхового ринку, а також теоретичне обґрунтування методів підвищення рівня капіталізації та конкурентоспроможності вітчизняних страхових організацій.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Як відомо, глобальний страховий ринок формувався протягом останніх п'ятдесяти років. Його сутність полягає у переплетенні фінансових відносин, за допомогою яких національні ринки впливають один на одного і світовий ринок у цілому.

У відповідності із сферою дії міжнародних організацій, на наш погляд, можна виділити два рівні інтеграції страхового ринку: на рівні ВТО (це і є власне глобальний страховий ринок, що поєднує всі країни світу) і на рівні ЄС (європейська інтеграція), аналогічно йде і глобалізація регулювання страхового ринку. На відміну від глобалізації регулювання економіки в цілому, глобалізація регулювання страхового ринку характеризується наступними особливостями:

1. У страхуванні, через те, що воно являє собою інтернаціональний бізнес, тісно зв'язаний з фінансовою сферою, а також з інформаційною системою суспільства, процеси глобалізації йдуть вкрай високими темпами, нарівні з фінансовим і інформаційним сектором, і випереджуючими темпами в порівнянні з більшістю інших галузей народного господарства.

2. У силу високої «зарегульованості» страхової галузі (на національному рівні) глобалізація регулювання страхування має визначену специфіку: з одного боку, це ускладнює інтеграцію, тому що є додаткові труднощі в уніфікації національних законодавств, з іншої, полегшує ситуацію, тому що добре керована галузь легше піддається різного роду державним діям, у тому числі і на міждержавному рівні.

Проте, інтернаціоналізація страхової сфери передбачає створення потужних трансстрахових корпорацій, котрі прагнуть якомога ширше контролювати фінансові потоки, пов'язані із страховими платежами та перестраховими угодами. Для досягнення

таких цілей їм недостатньо лише отримати частку у певних національних страхових організаціях. Задля забезпечення власного розвитку, збільшення обсягу реалізації страхових продуктів, отримання додаткових прибутків у таких фінансово-страхових груп постійно виникає потреба територіальної акумуляції значних фінансових ресурсів, які можна було б використати саме в тих регіонах, де є можливості збільшення частки охоплення ринку та кращого використання наявних резервів у якості інвестиційних ресурсів. Так, поряд із процесами злиття і поглинання на світовому страховому ринку, ріст транснаціональних продажів страхових продуктів приводить до значного збільшення страхової премії, одержуваної страховиками від страхувальників, розташованих в інших країнах.

Дані тенденції рано чи пізно торкнуться й України, де на даний час діяльність іноземних страхових організацій є обмеженою. Подібні обмеження пов'язані з недостатньою конкурентоспроможністю вітчизняних страховиків у порівнянні з крупними західноєвропейськими та російськими страховиками, котрі прагнуть повноцінно увійти на український страховий ринок і розгорнути тут свою діяльність. Проте, останнім часом на нашому ринку активізують свою діяльність транснаціональні страхові групи, до складу яких на правах партнерів входять й українські страховики, а отже – іноземні компанії опосередковано отримують доступ до українських капіталів та страхових резервів.

Незважаючи на концентрацію капіталів найкрупніших страхових організацій України, реально протистояти впливу крупних світових страхових груп на вітчизняному ринку вони поки не в змозі. Як зазначає В. Плиса, у процесі глобалізації світового страхування розвиток страхового ринку України може відбуватися як шляхом орієнтації страхової політики на підвищення конкурентоспроможності національної страхової системи, так і за інертним сценарієм, коли державна політика страхування повторюватиме помилки і прорахунки минулих років. Відповідно, інтервенція транснаціональних страхових компаній на український ринок призведе до їх домінування на ньому. Адже, набагато вищий рівень капіталізації, розміри страхових резервів та більш розвинута система менеджменту таких об'єднань значно підвищує їхню конкурентоспроможність у порівнянні з національними страховими організаціями.

З іншого боку, досить тривалий час невіршеним залишається питання збалансування вхідних та вихідних перестрахових фінансових потоків, які призводять до відтоку акумульованих на вітчизняному ринку страхових премій. Так, у 2015 році обсяг перестрахових платежів українських компаній склав 13,4 млрд грн, що становить понад 50% від загального обсягу зібраних страхових платежів. При цьому 9,1 млрд грн отримали перестраховики-нерезиденти. Відповідно, значення страхових компаній, як потенційних внутрішніх інвесторів постійно зменшується. Адаже реальне зростання їхніх капіталів та обсягу страхових резервів є майже вдвічі меншим за рівень залучення коштів у страхову сферу.

Наслідком таких тенденцій є постійне зростання частки іноземного капіталу на українському страховому ринку. Тому пріоритетним в даній ситуації залишається пошук шляхів, які б дозволили стабілізувати положення національних страхових компаній в процесі невідвортної конкуренції з іноземними страховиками. Подібні методи обов'язково повинні базуватися на стимулюванні розвитку вітчизняних страховиків з одного боку, а з іншого – не варто забувати і про можливість державного регулювання об'єктивних процесів на страховому ринку, які можна використати на користь національних страхових операторів.

Висновки. Таким чином, на нашу думку, засобами вирішення зазначених проблем повинні стати наступні кроки:

- посилення впливу держави на інвестиційну діяльність страхових компаній в Україні, можливо навіть, за рахунок законодавчого впровадження мінімального граничного відсотку відрахувань на придбання цінних паперів вітчизняних підприємств та організацій, а також державних боргових цінних паперів;

- формування організаційно-економічних механізмів впливу на підвищення платоспроможності вітчизняних страхових організацій, в тому числі – завдяки обов'язковому створенню об'єднань вітчизняних страховиків, які діють у суміжних галузях страхової діяльності;

- збалансування зовнішніх та внутрішніх перестрахових потоків за рахунок тимчасового послаблення фіскальної діяльності щодо вітчизняних перестрахових компаній та (при можливості) створення крупної вітчизняної перестрахової компанії з участю державного капіталу.

1. Плиса В. Й. Інтеграція страхового ринку України у світовий страховий простір / В. Й. Плиса // *Фінанси України*. – 2002. – №7. – С. 94–103.